

Панел на другом по реду Салону књига српских аутора у Торонту, 2018. године. Објављен на сајту www.salonknjigatoronto.com

Дневна соба Торонта

Када сам дошла у Торонто, пре много година, једна од првих активности и првих сећања на то време је био одлазак у локалну библиотеку. Те зиме, у близини Хај Парка (High Park), са малим дететом, било ми је уживање да се 'убундамо' и прошећамо старим улицама по снегу и да свратимо на неки од дечијих програма који су се у локалној библиотеци одржавали свакодневно. Нисам тада могла ни да сањам да ћу једног дана радити у библиотекама Торонта, а нарочито да ћу неколико поподнева одрадити баш у тој истој, старој библиотеци, сада иза тог истог пулта (front desk) као запослена у систему јавних библиотека Торонта (Toronto Public Library).

Моје дете и ја смо уживали у луткарским представама које су се одржавале на малој позорници у једној сали библиотеке, у креативним радионицама када су се правили оригами или честитке мами и тати за њихове празничне дане, долазили да слушамо дечије бајке и певамо песмице препознатљиве у канадским предшколским установама. Ту смо одслушали и дечијег аутора Роберта Манча (Robert Munch), легендарног, канадског, дечијег писца чију књигу, потписану тога дана, још увек чувамо на полици. Ту смо слусали и гледали прве "Indigenouos" игре уз бубњеве, видели 'праве индијанце' у традиционалним шареним костимима, са перјаницама, који су тада били део...не сећам се више ког програма. Могу само да претпоставим: "First Nation Month Celebration". Да не помињем лепе дечије књиге, савршено повезане, сјајне, тзв. "board books" које су за моје дете биле пун погодак у том узрасту.

Дошавши из наше старе "Југе" где таквих књига није ни било, била сам фасцинирана избором, опремом, колекцијама, ћошковима са јастуцима за лежање и читање, бесплатним публикацијама које смо могли да носимо кући. Ту смо, на полицама за продају (Books for Sale) купили колекцију Дизнијевих класичних књижица, Пепељига, Дамбо, Књига о Џунгли... изгледале су као мале дрвене коцкице којима је дете могло и да се игра. Шарене, јакних, дебелих страна биле су идеалне за дечије, неспретне руке.

После их више није било. Сада и оне стоје у нашим кутијама запакованих играчака и успомена. Откривала сам читав један нови свет и бескрајно уживала.

Као заљубљеник књига и књижевности, за мене је то био рај на земљи. Упијала сам цео тај нови, а стари свет, тако лепо представљен на један други начин. Библиотека као место где се окупљају деца, маме, дадиље, пензионери да прочитају новине, тинејџери после школе да се играју за компјутерима, заврше домаћи или одштапају своје школске пројекте. Локалци да се скупе и попричају, Италијани да покупе своје недељне бесплатне новине (ујутру уредно чекају ред за њих испред још затворене библиотеке), новодошли да попуне разне формуларе, баке да се нађу у свом клубу за плетење (Knitting Club), до увече дотераних интелектуалаца који дођу на књижевне

вечери (врло често познатих аутора), попричају на коктелу после тога, купе књигу уз потпис и задовољно се врате кући. Они су, најчешће, и чланови књижевног клуба (Book Club) који се месечно састаје у библиотеци и дискутује о прочитаној књизи која је свима 'задата' за читање у међувремену. Дуго трају дискусије о књизи, регистровање за нову, тако да се често одложи и затварање библиотеке јер се ред отегне, а никоме се не иде кући.

Да, први пут сам у Торонту видела редове испред библиотека. Редове пре него што се библиотека отвори. Чекају младе маме са колицима да започне јутарњи програм за бебе (Toddler Sing-a Song), чекају пензионери за дневне новине, чекају млади за бесплатне карте које библиотека уз чланску карту дели за познате галерије и музеје широм Торонта. А чекају и локални бескућници (homless people) да се мало ујутру згреју пре него што крену у нови дан по улицама.

Библиотеке су најчешће отворене од девет ујутру до девет увече, тако да се у току дана смени много људи различитих циљева и интересовања, посета је огромна, неколико стотина људи прође чак и мањом, локалном, тзв. 'neighborouhood library'. О великим (District Library) да не говоримо.

Долazeћи на посао, врло често, када угледам редове испред ње и људе који су жељни да поздраве 'добро јутро' и да мало ћаскају пре него што уђем, покушам да кришом уђем на задњи улаз не бих ли стигла на посао, јер ако кренем на главна врата, разговору никад краја. А сви познају и препознају своје 'библиотекарке', наравно. Са многима се знамо по имену, знамо им децу, баке, деде, животне приче, проблеме, здравствена стања, недавне операције, селидбе, разводе, болести, планове, па чак и смрти. Библиотеке Торонта су једна велика '**дневна соба**' у којој се људи састају, друже, причају, читају, уживају и коју, пре свега воле.

"Дневна соба" која је велика, модерна, удобна, ушушкана, пуна фотеља и књига, у коју може да се унесе чај или кафа и да се седи за својим лап-топом сатима. Wi-fi је у библиотекама бесплатан и неограничен, није потребна чак ни шифра (password) да би се човек прикључио и користио га на било којој својој дигиталној справи.

Сто библиотека

Торонто систем библиотека тренутно је састављен од сто библиотека. Што већих, што мањих, распоређених по свакој општини, у сваком кутку града. Најчешће се налазе на локацијама које су добро повезане градским саобраћајем, на линији метроа, или на популарним улицама где се креће велики број људи. Чланска карта се добија бесплатно уз легални документ који потврђује становање у кругу самог града Торонта. Картица важи годину дана и бесплатно се обнавља сваке године.

Корисник може да позајмљује до 50 књига одједном, укључујући у то и позамљивање филмова, часописа и музичких цд-ова. Може да их узима из свих библиотека, без разлике и да их исто тако враћа у било коју библиотеку, где год се затекне и где му се учини згодно. Књиге се генерално изнајмљују на три недеље, а филмови и часописи на недељу дана. Свака позајмица може да се продужи три пута у случају да нема других људи који чекају за тај исти наслов.

Врло често, за познате и популарне књиге и филмове, листе чекања имају и по више стотина људи. У том случају постоји и велики број копија које циркулишу. Сав материјал је пребачен и 'on-line', тако да сваки члан можеда приступи (log in) сајту и свом рачуну, да сам продужи књиге,

претражи садржај свих библиотека у граду или да наручи било коју књигу и публикацију да буде послата на његову тј. на одабрану локацију где онда може да је подигне.

Члан библиотеке добија право да користи и компјутере којих има у великом броју, са временским лимитом од сат времена, јер је потражња велика, нарочито на одређеним локацијама. И без картице, свако може да користи тзв. 'експрес компјутере' који се увек налазе згодно смештени и програмирани на петнаест минута коришћења не би ли се на брзину прегледао е-маил, вести или нешто успут одштампало.

Осим изнајмљивања књига, филмова, часописа и музичких цд-ова, библиотеке свакодневно нуде разне садржаје: јутарње програме за маме са малом децом, клубове после школе где деца проводе неколико сати у осмишљеним играма или креативним радионицама (Lego Club, Crafts, Homework Help etc).

Често се током поподнева бесплатно приказују филмови, за децу у рано поподне, а за одрасле нешто касније, или популарни хитови, или стари класици који привлаче старију генерацију. Да би се привукло што више људи, библиотеке позивају у госте и мађионичаре и клонове за децу, позивају вајаре и сликаре који држе мини предавања и помажу радозналој деци и одраслима у развијању и напредовању личних хобија.

Организовање читалачких клубова, гостовање познатих књижевника, промоције књижевних вечери не треба на овом месту посебно истицати. То је саставни и базични део функционисања целокупног система. Библиотекари иду у госте школама где промовишу своје активности, привлаче нове чланове, а школе свакодневно долазе у групне посете библиотекама, тако да ћете врло често видети десетине деце која седе по поду и јастуцима и помно слушају одабране приче и песме за њихов узраст.

У току дана библиотеке се шарене од посетилаца и тихо брује од песмица, бајки, дечијег дошаптавања, шуштања новина и зујања компјутера. Торонто библиотечки систем је један од највећих и најбоље организованих на планети. Огроман систем чији број посетилаца у свету тренутно надмашује само Токио.

“Наше” књиге

Свака библиотека, тиме што је смештена у одређени крај овог мегаполиса, собом носи и одређене карактеристике базиране на социјалној структури становника који су јој свакодневни корисници. Сам град је прошаран разним народима и етничким групама, разни крајеви су више насељени одређеним народима, па тако има делова где претежно живе Пољаци или Италиталијани, превагњују Кинези или Вијетнамци, Шпанци, Грци, Индијци... цео свет у малом.

Свака библиотека се, самим тим, стара да осим књига на енглеском и француском језику који су званични језици Канаде, набави и нешто књига и часописа за своје локалне кориснике. Тако добијате библиотеке са већим или мањим колекцијама на шпанском или италијанском, кинеском или урду језику... који год можете замислити или пожелети.

Непрекидно се обнавља фонд књига за одрасле, за децу, фонд енциклопедија, речника, филмова, недељних и месечних магазина, чак и дневних новина из различитих земаља. Занимљиво је ући у неку библиотеку и на каучима, за столовима чути групе италијана који са дневним новинама у

рукама, разговарају међу собом италијански, расправљају се, ископирају по неки текст на фотокопир машини, испоздрављају се и оду даље другим послом.

Када сам први пут открила колекцију наших књига, још и сама само корисник библиотека, било је то у East York-у, у библиотеци "S. Walter Stewart". Огромне полице пуне наших књига, уредно сложене по азбучном реду или по субјекту: туризам, политика, здравље, филм, бизнис...какво је то уживање било!

Сећам се, поред књига, на полицама са стране могли су да се нађу наши филмови, као и музички цд-ови. Од "Козаре" до "Оца на службеном путу". Од Лепе Лукић до "Екатерине Велике". Драге нам ТВ серије, ТВ интервјуи, забавне емисије, па и путописи Зуке Џумхура. Уредно сложени, на једној полици, стајали су наслагани "Базар" и "Илустрована политика" издања последњих шест месеци (колико се те публикације чувају на полицама).

Данима сам долазила и претраживала полице, тражила старе и нове наслове, радовала се када откријем књигу коју волим, богами и изненађивала се колико има набављених наших савремених аутора тек изашлих из штампе, награђених или тренутно популарних. И сада, када већ дуго радим у том систему, а по мало пратим и догађаје из Србије, изненади ме када пожелим да прочитам књигу управо награђеног аутора, добитника Нинове награде или наслов о коме се прича по медијима, увек је непогрешиво нађем у Торонто библиотекама. Они који се баве набавком и ажурирањем истих, више него одлично раде свој посао. Хвала!

Апел читаоцима у Торонту!

На жалост, велике колекције наших књига у поменутој библиотеци више нема. Некада је у том крају живело много нашег света. Полако су се раселили и колекција наших књига је све мање и мање била у употреби. Данас у тој библиотеци има између 750 и 1500 примерака књига, филмова и публикација на српском језику.

Врло сличан број се налази и у преостале три библиотеке које поседују наше књиге: Northern District, North York Central I Eatonville. У овим крајевима су се наши људи стекли у већем броју куповином кућа и имовине. Тренутно их највише има у Etobicoke и Bloor West Village.

Наши људи недовољно читају те књиге!

Књига се, по правилу, 'избацује' из система ако није ни једном позајмљена током две године.

Претпостављам да је велики број наших песника и писаца различитог жанра завршио на полицама за распродају, где прво одлазе некоришћене књиге. Продају се јефтино, понекад и засамо 25 центи.

Нема довољно ни програма на српском језику. Нема заинтересованих. Наши људи се не окупљају у библиотекама, не читају дневне новине, не долазе да гледају филмове, не долазе да се дружеили продискутују о новим издањима и награђеним писцима на нашем језику.

Коришћење књига на српском лагано гасне и све их је мање на полицама библиотека у Торонту. Недавно покренута нова иницијатива, оснивања клуба читалаца на српском језику у једној од библиотека где оближње становништво чини и велики број наших људи, угасила се након неколико састанака.

Што нас више буде и што их више будемо читали, више ћемо их имати на располагању. Шириће се колекција, теме и садржаји. Организоваће се књижевне вечери. Гостовања наших аутора. Продаја и потписивање књига. Подсетићемо се класика, а дршаћемо корак и са новим именима која тек упознајемо. Афирмисани људи ће долазити на своје мини-турнеје. На полицама се можда опет нађе дневно издање "Политике", тек издате антологије, сабрана дела, дечије сликовнице. Снимци позорисних представа. Тв серије које смо волели и нове које не познајемо.

Можда успемо да потражњом укажемо на потребу за већим фондом који је потребан за нашу заједницу и литературу. Можда се проширимо опет. Добијемо више новца догодине. Или следеће. Добијемо нове ћошкове на полицама. Нове просторе и лепе, нове књиге.

Морамо да уђемо у библиотеке, да би оне опет дошле до нас. Морамо да их користимо, да би оне опет постале део наше свакодневнице. Да бисмо могли и даље да уживамо у чаробном свету књига који већина нас воли и жели да подржава. Морамо да узимамо књиге са полица да би биле читане, а да бисмо их добили још. Морамо да зауставимо пребацивање наших књига на полице "Фор Сале".

Колекције су нам све ређе и све мање. Наравно, пуно тога је прешло на дигитално коришћење, на формат тзв. 'е-књиге', где свако позајми тј 'download'-ује књигу од куће, из фотеле, на свом рачунару. Има и то великог удела у смањеном коришћењу простора библиотека. Али то није случај са свим народима и са свим књижевностима. Неке колекције расту, богате се, проширују, добијају нове ћошкове и сале. Неки језици се по библиотекама чују много чешће.

Мада, не могу а да не поменем, да радећи до сада као библиотекар у 36 различитих Торонто библиотека/локација, није било ниједне у којој нисам срела бар једног нашег суграђанина. Препознамо се по нагласку, по презимену или чланским подацима на екрану, застанемо мало, попричамо, разменимо по неки осмех...

Има ентузијаста и заљубљеника књижевности свуда. Има бака и дека који сврате да потразе Андрића или Ђопића, да прочитају нешто 'на нашем'. Има младих родитеља који дођу по басне за децу или сликовнице не би ли започели са својом мало децом дуги пут учења и усавршавања српског језика на овим далеким меридијанима.

Има нас, има... а има и књига и Салона књига у Торонту на којима се окупљамо и којима се радујемо!